

Differentiëren op niveau

Veel verschillen en toch op maat

Veel taalaanbieders hebben te maken met groepen inburgeraars die erg heterogeen van samenstelling zijn. Hoe kunnen docenten tegelijkertijd de cursisten op hun niveau begeleiden en het hoofd boven water houden?

In deze bijdrage gaat Paula Bosch in op de verschillen die er zijn en de verschillen waar u wat mee moet en kunt. Met een goed organisatieschema voor de groepslessen kunt u zelf morgen aan de slag.

Cursisten op inburgeringscursus

Ze komen binnen. Ze komen niet voor e-learning, maar voor de groepsles. Vandaag staat er voor de één CP 3 (Aangifte doen), voor de ander CP 17 (Werkoverleg) en voor weer een ander CP 32 (Sector zorg en welzijn Omggaan met Arbovoorschriften) op het rooster.

Het is een mengelmoes van cursisten. Mannen en vrouwen, jonge en oudere. Maar ook: minstens acht nationaliteiten. Sommigen hoeven nog maar een paar CP's te doen voordat ze het inburgeringsexamen zullen doen. Anderen zijn pas een paar maanden binnen en moeten het gehele traject nog doorlopen. Er zijn oudkomers en nieuwkomers, verplichte inburgeraars en vrijwillige inburgeraars.

Herkennen van verschillen

U ziet de bovenstaande verschillen met één oogopslag. Zijn dat de verschillen waar u rekening mee kunt houden, waar u op in kunt spelen? Bij de groepsles gaat het om productieve taaltaken, dus spreken, gesprekken voeren en schrijven. Voor de andere vaardigheden als luisteren en lezen kunnen de cursisten heel goed zelfstandig in hun eigen tempo aan het werk met digitaal of ander lesmateriaal.

Wat de cursisten gedurende de week in hun eigen tempo hebben verwerkt, geleerd, kunnen ze nu in

een groepsles mooi toepassen en uitbreiden. Dan moeten ze wel in de gelegenheid worden gesteld om uitdagende taaltaken te oefenen. Elke cursist moet het liefst net boven zijn/haar niveau (N+1) uitgedaagd worden. Iets doen wat je al lang kunt is immers geen uitdaging en iets moeten doen, waar je de taalmiddelen voor mist, is een frustrerende opgave.

De absolute kunst van het doceren is zó gebruik te maken van de verschillen tussen de cursisten dat er voor ieder een uitdaging zit in de opdracht.

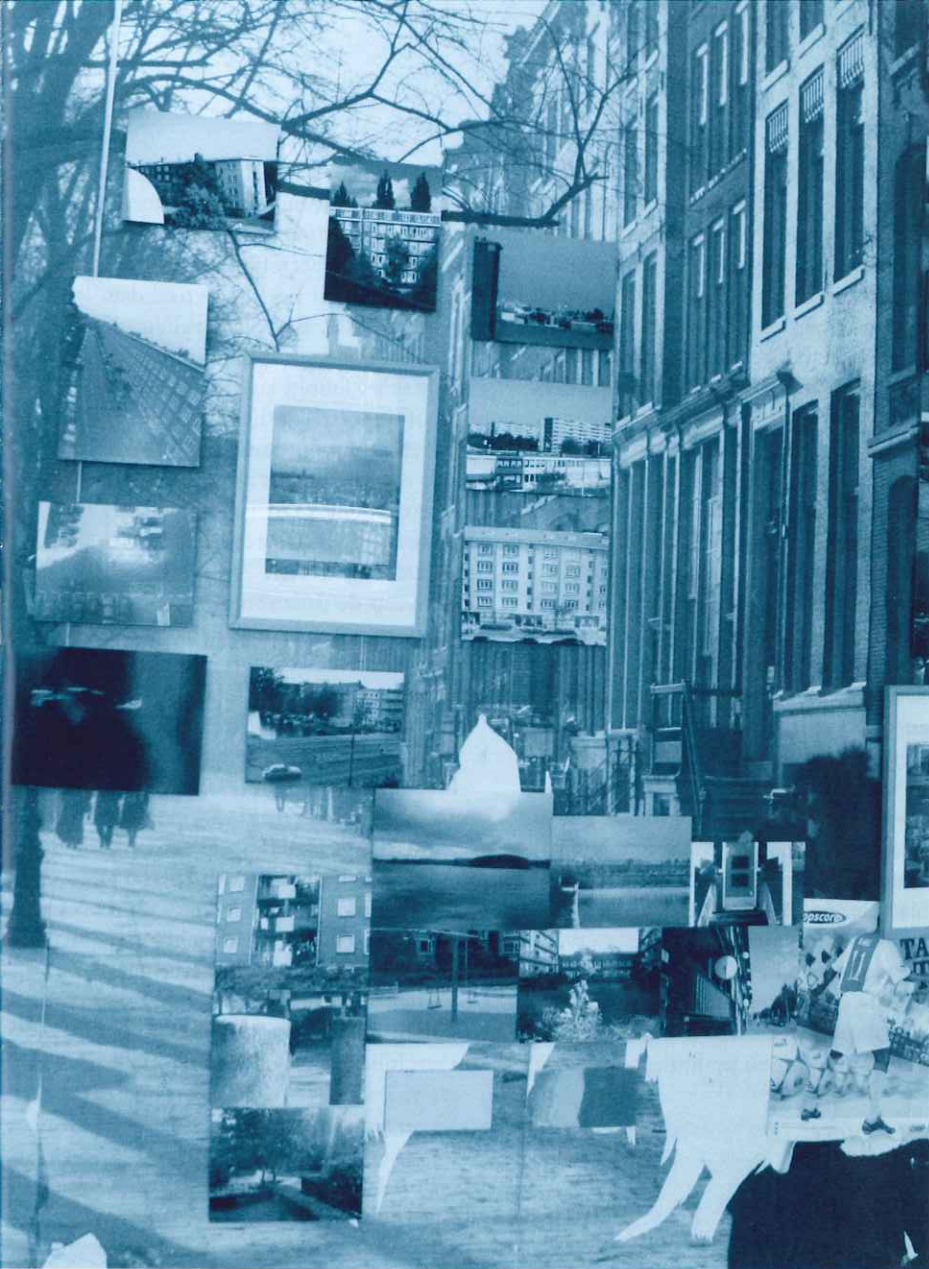
Relevantie van de verschillen

De eerder genoemde verschillen zijn aanwezig, maar niet per se relevant. Relevant zijn die verschillen, die je als docent kunt inzetten bij de opdrachten. Hieronder noem ik verschillen die relevant zijn voor het onderwijs in inburgeringstrajecten.

1. De motivatie

Het zal duidelijk zijn dat de cursist die de taal wil leren, er meer voor over heeft dan de cursist die niet wil, maar moet. De laatste zal wel de taal kunnen ontwikkelen, maar langzaam, ondanks zichzelf, dankzij voldoende input, interactie en feedback. Hij zal minder leren van fouten en zijn fouten zullen uiteindelijk fossiliseren. De gemotiveerde cursist is alert, wil leren, stelt vragen, zal buitenschoolse opdrachten uitvoeren, leren van fouten en sneller vooruitgaan. Voor de docent betekent het dat de gemotiveerde cursist meer en uitdagender taken kan uitvoeren.

Voor de docent betekent het dat de gemotiveerde cursist meer en uitdagender taken kan uitvoeren

2. De schoolervaring

Als je lang geen ongeschoolde cursisten hebt gehad in je groep, dan verbaas je je over je eigen aanname wat mensen weten en kunnen. Ik schets een situatie die ik zelf drie jaar geleden meemaakte. Twaalf vrouwelijke cursisten, moeders, kwamen voor het eerst het lokaal binnen voor een cursus TAAL EN OUDERBETROKKENHEID. Ze kregen een boek, een schrift en een pen. We gingen het boek bekijken. De een hield het boek ondersteboven, de ander achterstevoren en weer een ander sloeg het open in het midden. Na enige minuten uitleg over het boek, de pagina's, de plaatjes, kortom het systeem van dat boek, was men moe. Vaardig zijn in schoolse zaken is lang niet altijd vanzelfsprekend en investeren hierin is dan een absolute noodzaak. Ontkenning van dit tekort leidt tot gedemotiveerde cursisten. Anderzijds waren er in diezelfde groep cursisten met academische vaardigheden. Die ontkennen of negeren kan ook leiden tot demotivatie. De

Het is belangrijk dat de docent de opdrachten zodanig formuleert, dat de cursisten iets aan elkaar hebben

laatste cursisten hadden duidelijk behoefte aan taalkundige instructie en oefening.

3. Oud- en nieuwkomers

Oudkomers kennen de gebruiken, de regels en plichten van burger en werknemer. Ze weten misschien niet de passende taal bij de situaties, maar ze hebben veel plaatjes en filmpjes in hun hoofd over hoe het hier gaat.

Een docent moet gebruikmaken van bestaande kennis, plaatjes en beelden, die cursisten hebben. Nieuwkomers zijn cursisten die in Nederland zijn gekomen sinds de invoering van de Wet Inburgering op 1 januari 2007. Zij hebben relatief weinig ervaring met de Nederlandse samenleving. Nieuwkomers moeten die nog grotendeels ontwikkelen. Hun referentiekader ligt vooral in het eigen land. Voor deze cursisten is veel beeld- en filmmateriaal noodzakelijk.

4. Taalniveau

In een inburgergroep kunnen en zullen de taalniveaus variëren tussen A1- en A2. Denkbaar is dat er ook cursisten met een hoger taalniveau dan A2 bij zitten, omdat ze snel het inburgeringsexamen willen halen. Voor de docent is het belangrijk de taalniveaus globaal in te schatten om te besluiten of cursisten receptieve, reproductieve of productieve oefeningen doen. Op de lagere taalniveaus A1, A2 is er nog geen sprake van vrije oefeningen (Neuner-typologie).

We hebben nu gekeken naar de verschillen, waar een docent rekening mee dient te houden. Kort samengevat: het gaat hier om motivatie, om schoolse vaardigheden, om kennis van en ervaring met de praktijk en om het taalniveau in het Nederlands. Daarnaast zijn er onnoemelijk veel verschillen, maar die zijn niet relevant voor het onderwijsaanbod.

Inburgering

Voor het inburgeringsexamen moet men talig functioneren in 24 cruciale praktijksituaties en kennis hebben van acht domeinen KNS (Kennis van de Nederlandse samenleving). Die domeinen zijn deels terug te vinden in de CP's, deels betreft het kennis over de Nederlandse geschiedenis en de Nederlandse cultuur. Omdat het

gaat om het functioneren in een situatie, gaat het steeds om interactie met een ander. Bijvoorbeeld: je gaat naar een loket en vraagt iets aan iemand. Je meldt je ziek, dus bel je met iemand. Je doet aangifte van diefstal bij iemand. In alle gevallen is de ander een functionaris die het Nederlands beter beheerst en de situaties beter kent.

In de werkelijke buitenschoolse situatie zijn er verschillen in kennis en taalniveau. In de binnenschoolse situatie zijn die verschillen er ook. In de buitenschoolse situatie moeten mensen (de inburgeraar en de functionaris) er samen uit zien te komen; in de binnenschoolse situatie leren cursisten met elkaar de lastige buitenschoolse situatie te oefenen en tenslotte meester te worden. De docent is hierbij de stimulator, de katalysator (versneller van het leerproces) door cursisten op

het juiste niveau (N+1) uit te dagen, te laten oefenen, te laten reflecteren om zich voor te bereiden op de buitenschoolse situatie.

Cursisten werken samen en maken positief gebruik van de verschillen. Het is belangrijk dat de docent de opdrachten zodanig formuleert, dat de cursisten iets aan elkaar hebben.

De praktijk

Hieronder werk ik een groepsles uit voor een heterogene groep, zoals boven geschetst.

Differentiëren heeft veel met organiseren te maken. Als u een aantal keer zo'n les gestructureerd opzet en uitvoert, merkt u hoeveel profijt de cursisten hebben en hoe u rust creëert in de les en voor uzelf de ruimte om te observeren en te begeleiden.

Op basis van de CP-doelen per cursist heeft u in de groepsles drie verschillende CP's. Meer groepen indelen is niet wenselijk, tenzij cursisten zelfstandig werken, maar daarvoor is de groepsles niet bedoeld. De groepen worden ingedeeld volgens de trajectwens of behoefte. Een groepje gaat aan CP 3 werken, een ander aan CP

17 en de derde groep aan CP 32.

De subgroep die aan CP 3 (Aangifte doen bij de politie) werkt, heeft al informatie verzameld over aangifte doen. Ze gaan vandaag oefenen met aangifte doen door middel van rollenspelen.

De subgroep die aan CP 17 (Werkoverleg) werkt, heeft al een paar praktijkopdrachten bij deze CP geoefend. Deze praktijkopdracht gaat over een werkoverleg bijwonen.

De groep die aan CP 32 werkt is al gevorderd. Deze groep zit al op A2 en werkt in de sector zorg, of bereidt zich voor in de zorg te werken. De cursisten hebben kennis van het onderwerp. Het is zaak dat de docent cursisten met kennis over het onderwerp mengt met cursisten zonder die specifieke kennis.

Het is altijd goed elk groepje een filmpje over de betreffende praktijksituatie te laten zien om een gezamenlijk referentiekader te creëren.

Algemene klassikale instructie

De docent legt uit dat er aan drie CP's wordt gewerkt. Dat het gaat om oefenen voor een praktijksituatie, dat

u bij elke groep komt uitleggen en dat u goed gaat kijken hoe het gaat, om beter te kunnen begeleiden. Elke groep pakt de betreffende praktijkopdrachten en het beeldmateriaal dat voorhanden is. Bij rollenspellen (oefenen met een gesprek) zijn er verschillende kleuren kaartjes, die aangeven of de rol receptief dan wel productief is. Bijvoorbeeld een blauwe kaart voor de cursist als inburgeraar en een groene kaart voor de cursist als functionaris. Bij een rollenspel speelt de cursist met een iets beter taalniveau de functionaris.

In deze groep wordt als volgt met de relevante verschillen rekening gehouden:

- **De motivatie:** door ze samen te laten oefenen, veiligheid en hulp te bieden.
- **De schoolervaring:** de opdrachten zijn cursistvriendelijk op een enkel A4'tje, de hulpkaarten bieden ondersteuning.
- **Oud- en nieuwkomers** hebben steun aan elkaar, delen ervaringen met elkaar.
- **Taalniveau:** door te werken met verschillende rollen kunnen de laag taalvaardigen samenwerken met de hoger taalvaardigen.

Groep 1, CP 3 Aangifte doen bij de politie

Instructie: Voorkennis ophalen, eventueel ze samen nog eens naar het filmpje laten kijken. Ze lezen de opdracht, verdelen de taken en gaan oefenen.

Begeleiding: Waar het hapert, springt u in als functionaris. 'Jij doet nu aangifte bij mij. Ga de klas uit en kom binnen, ik ben de politie.'

Korte rollenspelletjes van een minuut als voorbeeld. Woorden, die nodig zijn opschrijven op een briefje, of een hulpkaart geven, gebruiken.

Deze groep heeft nu nog een half uur om opnieuw te oefenen en daarna te reflecteren met elkaar/op papier. Welke opdrachten gaan ze komende week in de praktijk doen?

Groep 2, CP 17 Werkoverleg

Deze cursisten oriënteren zich eerst zelfstandig op de praktijkopdracht (begrijpen waar een werkoverleg over gaat). Ze kijken misschien nog samen naar het filmpje over dit onderwerp.

Instructie: bedenk samen met een medecursist mogelijke onderwerpen bij de agendapunten van een werk-

ORGANISATIEMODEL VOOR DE DOCENT BIJ HET DIFFERENTIËREN

Lesduur 1,5 uur

Algemene klassikale instructie: max. 5 minuten

Maak groepjes en pak de praktijkopdracht erbij!

Bijvoorbeeld:

Groep 1, CP 3 praktijkopdracht 4: (namen van cursisten)

Groep 2, CP 17 praktijkopdracht 3: (namen van cursisten)

Groep 3, CP 32 praktijkopdracht 5: (namen van cursisten)

Groep 1	Groep 2	Groep 3
max. 5 minuten korte instructie (opstarten)*		
	max. 5 minuten korte instructie (opstarten)*	
		max. 5 minuten korte instructie (opstarten)*
max. 10 minuten observatie		
max. 15 minuten begeleiding		
	max. 10 minuten observatie	
	max. 15 minuten begeleiding	
		max. 10 minuten observatie
		max. 15 minuten begeleiding
Klassikale afronding: max. 5 minuten. Zijn er nog vragen? Is alles duidelijk?		
Is iedereen voldoende voorbereid op de praktijkopdracht / het panelgesprek?		

overleg. Bekijk daarna een film van een werkoverleg en noteer de onderwerpen uit de film achter de agendapunten. Vergelijk de antwoorden met elkaar.

Begeleiding: De docent bespreekt welke onderwerpen de cursisten bij de agendapunten hebben genoteerd. Hij/zij bespreekt met de cursisten of ze de opdrachten konden maken, of ze nieuwe woorden hebben geleerd, of ze hebben samengewerkt. Vervolgens lezen de cursisten de praktijkopdracht goed door. Hierna werken de cursisten samen aan de praktijkopdracht.

Groep 3, CP 32 Gezond, veilig en hygiënisch werken

Deze cursisten willen in deze sector werken of werken er al. Eerst bespreken ze met elkaar na welke PO ze de afgelopen week hebben gedaan volgens een vast stramien van reflectie. Ze kijken misschien nog samen naar het filmpje over dit onderwerp.

Instructie: werk samen met twee medecursisten. Noteer samen zoveel mogelijk woorden die te maken heb-

ben met Gezond, veilig en hygiënisch werken. Leg elkaar uit wat de woorden betekenen.

Begeleiding: De docent inventariseert de woorden van de subgroepen die bezig zijn met de voorbereiding van de praktijkopdracht (zich voorbereiden op een cursus of demonstratie over Gezond, veilig en hygiënisch werken) en schrijft ze op het bord. Hij/zij laat de cursisten vragen bedenken met die woorden. Bijvoorbeeld: heb jij frisse lucht op je werk? Een andere cursist geeft antwoord. De cursisten gaan met deze spreekoefening verder. Als ze klaar zijn bestuderen ze de praktijkopdracht en bereiden die verder voor.

Klassikale afronding

Voor het groepsgevoel is het goed om ervaringen uit te wisselen. Van elke subgroep vertelt iemand over de praktijkopdracht en wat ze geoefend hebben.

Het bovenstaande schema is gebaseerd op een heterogene groep, die ook qua lesstof verschillende behoeften heeft. Als er gekozen wordt voor dezelfde lesstof, dan kan er nog pre-

ciezer gedifferentieerd worden door de diverse taalniveaus in rollenspelen te benutten, veel of weinig taalsteun te geven met kaartjes, met voorzegers etc.

Door de les op deze manier te organiseren, komt ieder aan z'n trekken. Alle cursisten kunnen feedback krijgen en worden gestimuleerd de buitenschoolse praktijkopdracht te gaan doen. De docent heeft wat voorbereiding, maar als hij/zij zich aan het organisatieschema houdt, is er rust en ruimte om te leren en de taal te ontwikkelen.

NB: Voorbeelden van praktijkopdrachten zijn gekozen uit NEDERLANDS AAN HET WERK, ITTA en IT-PRENEURS, 2007.

Paula Bosch

De auteur is sectormanager Onderwijs bij het ITTA

20 NOVEMBER 2008 BEURS-WTC TE ROTTERDAM

Inburgering
via technologische
innovatie 2008

Op 20 november 2008 organiseert ITpreneurs de conferentie Inburgering via Technologische Innovatie. Het doel van deze conferentie is het bieden van een podium voor technologische innovaties op nationaal én internationaal niveau op het gebied van inburgering, zoals e-learning, gaming, sociale netwerken, internet en mobiele communicatie.

Wij leggen verbindingen tussen het Deltaplan Inburgering en nieuwe technologische innovaties. Het kennispodium wil tot nieuwe innovatieve samenwerkingsverbanden komen en met zinvolle toepassingen waarde creëren voor verschillende belanghebbenden in de inburgeringsmarkt. Ondersteund door Technologie kan Inburgering leuker, beter en sneller worden en dat willen wij laten zien! Bekijk het complete programma en meld u aan op www.kennispodium.org

Sprekers zijn o.a.:

Senay Özdemir
Uitgever online magazine SEN

Rabin Baldewsingh
Wethouder
Gemeente Den Haag

Jos de Haan
Hoofd onderzoeksgroep Tijd,
Media en Cultuur van het SCP

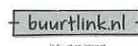

Derek Fehmers
Country Manager
MySpace Benelux

Dimitri van den Broek
Directeur
ITpreneurs Nederland B.V.

Deze conferentie wordt ondersteund door:

kennispodium.org

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Aukje Ramus
e-mail: info@kennispodium.org | telefoon: 010 71 10 260 | website: www.kennispodium.org